

Públic

PER QUÈ NO ÉS POSSIBLE UN GOVERN PSOE-UP A ESPANYA?

Vicenç Navarro

Catedràtic Emèrit de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques

Universitat Pompeu Fabra

29 d'agost del 2019

És interessant ressaltar que a Espanya hi ha hagut governs de coalició a tots els nivells de l'Estat excepte a l'Estat central. Les coalicions que s'han establert al llarg del territori espanyol després de les últimes eleccions autonòmiques i municipals en són un exemple, amb partits de diversa sensibilitat política que han acordat governs d'aquesta índole, cosa que reproduceix una pràctica comuna estesa a Espanya des de l'inici de la democràcia ja fa més de quaranta anys. **L'única excepció a aquesta àmplia existència de governs de coalició ha estat l'Estat central.** A aquest nivell no hi ha hagut una coalició de partits que hagi governat Espanya. **El govern espanyol ha estat sempre exercit per un sol partit, el PP o el PSOE, però mai per una coalició d'aquests amb altres partits. Sempre ha estat un d'aquests dos partits el que ha governat**

sol. En realitat, l'alternança en el poder dels dos partits majoritaris, el PP (successor de les forces polítiques que controlaven els aparells de l'Estat a l'època dictatorial) **i el PSOE** (la força majoritària dins de les esquerres), **ha estat un element fonamental per promoure l'estabilitat política del país, un cop el PSOE va renunciar a elements clau del seu ideari** (com ara la seva vocació republicana i la seva visió plurinacional d'Espanya) a fi de satisfer els poders fàctics (tant de tipus financer i econòmic com polític i institucional) que exercien i han continuat exercint una enorme influència en la definició dels paràmetres de la vida política del país que ha permès salvaguardar les relacions de poder (de classe social, de gènere i de nació) dins de l'Estat, cosa que ha evitat una ruptura amb l'Estat anterior. Aquesta observació no vol dir que la transició de la dictadura a la democràcia fos una mera modificació del règim dictatorial anterior, com maliciosament s'interpreta que dic sempre que faig aquesta afirmació. He assenyalat repetidament que la Transició va significar un canvi important a l'Estat espanyol, **canvi, però, que no va afectar significativament les coordenades de poder dins de l'Estat, raó per la qual alguns aparells importants d'aquest Estat van continuar operant sota els paràmetres d'una cultura i manera de fer heretats de l'Estat anterior** (per a una expansió d'aquest tema veure el meu llibre ***Bienestar insuficiente, democracia incompleta. Sobre lo que no se habla en nuestro país***. Editorial Anagrama, any 2002).

La immodèlica Transició i les seves conseqüències: la continua capacitat de veto dels poders fàctics sobre l'Estat espanyol

I una d'aquestes coordenades va ser mantenir el gran poder de decisió de l'Estat central. És paradoxal que un Estat que el discurs oficial defineix com un dels més descentralitzats del món hagi estat un dels pocs Estats democràtics que no hagi estat governat per una coalició. **Dels 28 estats de la UE, 20 són governats per coalicions.** En realitat, si l'Estat espanyol fos tan descentralitzat com afirma el discurs de l'establishment politicomediàtic espanyol, caldria preguntar-se: *¿com és que a les comunitats autònomes i als municipis hi ha coalicions de tots colors i no així a l'Estat central, que és monocolor i que és definit com un Estat molt descentralitzat, en què les principals competències de l'Estat haurien estat, suposadament, assumides pels nivells autonòmic i municipal, governats en la seva majoria per governs de coalició?* **En realitat, a Espanya, l'Estat central continua sent el punt clau de tot l'Estat, que des del centre configura el desenvolupament de tots els altres nivells, considerats "perifèrics". Aquesta centralitat de l'Estat comporta que sigui la capital del regne** (a on s'ubiquen les institucions bàsiques de l'Estat espanyol, des d'on surten i on arriben les principals vies de comunicació del país, i a on es prenen les

principals decisions de l'Estat) **on resideix l'autoritat final i definitiva d'aquest Estat. Per això és en aquest nivell (el central) on el joc democràtic té majors limitacions i on l'herència de l'Estat anterior és més gran.** Tant el caràcter molt poc representatiu de la seva llei electoral com la nul·la policentralitat en les institucions de l'Estat (totes elles ubicades a la capital del regne) **són exemple d'una democràcia molt limitada, molt vigilada i molt insuficient,** característiques que es veuen reflectides també en els aparells de promoció i reproducció del poder com són el sistema judicial i el sistema de seguretat i el conjunt de forces i cossos de seguretat de l'Estat. **La judicialització de la política i l'àmpliament coneguda falta d'independència de l'aparell judicial respecte de l'aparell polític en són un clar exemple. El biaix profundament conservador del Tribunal Suprem** queda reflectit, per exemple, en fets com que **hagi donat suport sistemàticament al domini de la vida política del país per part dels poders financers i econòmics, o que s'hagi oposat a més a més a l'enjudiciament dels responsables de tanta repressió durant la dictadura, així com al reconeixement de les víctimes d'aquell règim.** És per això que no hi hauria d'haver cap dubte de la duresa de les sancions que s'aplicaran als presos polítics secessionistes avui empresonats, **fet que ignora que l'experiència acumulada en els últims anys mostra clarament que aquesta duresa és el millor aliat del secessionisme, ja que n'estimula el creixement.**

En base a aquests fets sorprèn la continua referència a l'experiència portuguesa com a model per al tipus d'aliança entre partits amb possibilitats de governar, ja que ignora que a Portugal sí que hi va haver una ruptura amb l'Estat anterior resultat de la "Revolució dels Clavells", la qual cosa explica que es donin les condicions perquè el parlament pugui actuar i influenciar la branca executiva de l'Estat, cosa que és difícil de fer a Espanya, on l'executiu té una enorme influència sobre el poder legislatiu i sobre el judicial. El fet que això no passi a Espanya justifica la demanda d'Unidas Podemos i les seves confluències (UP) de formar part del govern, ja que a l'Estat espanyol, hereu del règim dictatorial anterior, fa falta una presència governamental forta dels partits amb vocació transformadora per fer els canvis promesos. El fet que el legislador tingui molt menys poder que el poder executiu justifica aquesta demanda.

Per què els establishments financer, econòmic, polític i mediàtic del país no desitgen que UP estigui al govern

La resposta és clara: es deu al fet que es percep UP com la força més compromesa a redefinir les relacions de poder al país, en totes les dimensions públiques en què s'expressa aquest poder. Aquesta és la causa de l'enorme oposició cap a aquesta

possibilitat per part d'aquests establishments, que assoleix nivells d'hostilitat, ja que veuen aquesta coalició de forces polítiques i moviments socials com una **amença per a la seva visió d'Espanya: una Espanya d'un enorme classisme (hegemonia enorme de les classes dominants), masclisme i uninacionalisme. Aquest classisme explica l'enorme endarreriment social d'Espanya (un dels països de la UE-15 amb majors desigualtats); un masclisme que es tradueix en la poca atenció a l'economia de cures; i un uninacionalisme que considera la visió plurinacional d'Espanya (que defensa UP) com l'anti-Espanya** (veure el meu llibre *El subdesarrollo social de España. Causas y consecuencias*. Editorial Anagrama, 2006. **En realitat, la suposada defensa de la unitat d'Espanya sempre ha estat l'argument de les dretes espanyoles pera interrompre i/o debilitar el procés democràtic.**

La defensa de la unitat d'Espanya va ser la justificació del cop militar feixista del 1936. **El comportament de les dretes a Espanya és enormement predictable i ara es vol interrompre la possibilitat d'establir un govern de coalició d'esquerres amb l'argument que obriria i permetria la ruptura d'Espanya. El que no ho és tant és el canvi del PSOE, que, pel fet d'haver abandonat la seva vocació republicana i amb això la seva vocació transformadora, s'ha adaptat al sistema borbònic uninacional i s'ha convertit en un dels seus màxims valedors.**

La resistència del PSOE a permetre un govern de coalició es basa en el fet que el PSOE i UP tenen una visió diferent d'Espanya, com a conseqüència de l'abandonament, durant la Transició, que el PSOE va fer de la visió plurinacional d'Espanya que havia sostingut durant el període d'aliances de les forces democràtiques en la seva lluita contra la dictadura, en virtut de la qual havia donat suport al dret d'autodeterminació per a totes les nacions i pobles d'Espanya a fi de mantenir la unitat a través de la voluntat popular i no a través de la força i la repressió.

La manca d'un govern de coalició no es deu, per tant, a un problema d'incompatibilitat dels seus dirigents, a la manca de "maduresa" o "competències", sinó a la renúncia del PSOE al seu compromís reformador de l'Estat, tant en el tema social (amb l'abandonament de les polítiques que s'enfrontaven amb els poders fàctics) com en el nacional. La seva fàcil adaptació, a l'època Zapatero, a les polítiques neoliberals que han fet tant de mal a les classes populars del país ha anat acompanyada ara de la seva renúncia a diverses de les propostes de canvi pactades amb UP, així com la seva acceptació de les propostes del Tribunal Suprem, de clar estil dretà. **Hi va haver un moment en què semblava que la nova direcció del PSOE, liderada per Sánchez, al desplaçar-se a l'esquerra, recuperava part de les seves arrels parlant de justícia social i fins i tot de plurinacionalitat, però les ha abandonat de nou,**

cedint a l'establishment financer, econòmic, polític i mediàtic que continua defensant els paràmetres de les relacions de poder de l'Estat central. I aquest és el problema.

Però el PSOE s'equivoca profundament, ja que **l'absència d'aquesta coalició representarà un enorme cost per a les classes populars d'aquest país i també per al seu partit, ja que l'absència de les profundes reformes que el país necessita crearà un enorme desencís que accentuarà, a la llarga, el declivi electoral que ha estat patint com a conseqüència de la seva dretanització.**

D'altra banda, des d'Espanya caldria mirar cap a la resta d'Europa, a on les aliances en forma de coalició són molt comunes. De fet, la necessitat d'ampliar i reforçar les possibilitats del canvi explica que els partits socialdemòcrates del nord d'Europa (que han estat els que han governat durant més temps des de la II Guerra Mundial) hagin governat en coalició amb partits comunistes o partits a la seva esquerra a pràcticament tots els països nòrdics. Com a exemples recents tenim Noruega durant el període 2005-2013, Dinamarca durant el període 2011-2014 i Finlàndia durant els períodes 1995-2003, 2011-2014 i de nou des d'aquest any, 2019. Són aquests països els que han assolit nivells d'igualtat i de qualitat de vida i benestar més

elevats avui en el món capitalista desenvolupat. I la causa ha estat precisament la força de les esquerres i de les forces democràtiques que han pogut portar a terme els canvis necessaris, facilitats per sistemes democràtics més justos, més oberts, més representatius i més populars, que el del nostre país. I aquesta és la realitat que s'intenta amagar en el debat sobre per què és tan difícil que hi hagi una coalició d'esquerres governant-lo. Així de clar.